

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

Путятіна Галина

Харківська державна академія фізичної культури

Анотації:

У статті обґрунтовано організаційні засади безпеки при проведенні фізкультурно-спортивних заходів, з огляду на їх соціальне значення та вплив на економічні показники держави. Представлено організаційну структуру менеджменту безпеки фізкультурно-спортивного заходу та технологію його проведення. Узагальнено принципи організації безпеки при проведенні фізкультурно-спортивних заходів.

Ключові слова:

фізкультурно-спортивні заходи, безпека, соціально-економічне значення.

The organizational principles of safety when holding sports actions, considering their social value and influence on economic indicators of the state, are founded in the article. The organizational structure of management of safety of sports action and technology of its carrying out are presented. The principles of the organization of safety when holding sports actions are generalized.

sports actions, safety, social-economic value.

В статті обґрунтовано організаційні засади безпеки при проведенні фізкультурно-спортивних заходів, з огляду на їх соціальне значення та вплив на економічні показники держави. Представлено організаційну структуру менеджменту безпеки фізкультурно-спортивного заходу та технологію його проведення. Узагальнено принципи організації безпеки при проведенні фізкультурно-спортивних заходів.

фізкультурно-спортивні заходи, безпека, соціально-економічне значення.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями дослідження. Спорт на сучасному етапі розвитку суспільства відіграє політичну, економічну і іміджеву роль для держав усього світу. Це пов'язано зі зростанням суспільного інтересу до проведення максимально ефективного і корисного дозвілля, до спортивних змагань, популяризацією олімпійських та неолімпійських видів спорту. Держави приймають участь у великомасштабних спортивних заходах і виступають організаторами на своїй території таких заходів. Спорт є соціальним і економічним явищем, яке вносить важливий внесок у досягнення стратегічних цілей України, Європейського Союзу і всього світу в цілому. Спорт спонукає більшість громадян брати участь у спортивних змаганнях на регулярній основі. Великомасштабні спортивні заходи набувають все більшого значення і сприяють соціалізації спорту в суспільстві. На додаток до поліпшення здоров'я громадян, спорт здійснює освітню функцію і відіграє соціальну, культурну та рекреаційну роль. Проте спорт також стикається з новими загрозами і викликами, які з'являються у світовому співтоваристві, наприклад такі як, дестабілізація обстановки на спортивних аренах уболівальниками, загроза тероризму й екстремізму. Безпека на сьогоднішній день у всьому світі є основним фактором при проведенні фізкультурно-спортивних заходів.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи ХДАФК на 2016–2018 рр., тема: «Методологічні основи стратегічного розвитку сфери фізичної культури та спорту в регіоні» (номер держреєстрації: 0113U004615).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організаційних засад створення безпечних умов при проведенні фізкультурно-спортивних заходів регулюється чинним за-

IV. Науковий напрям

конодавством в цій сфері [1–3, 6], а також певні аспекти взаємодії усіх суб'єктів цього процесу постають предметом наукового пізнання науковців різних галузей [4, 5, 7]. Однак, на наш погляд, недостатнім є обґрунтування означеної проблеми в сфері економіки спорту.

Мета статті – розкрити соціально-економічне значення питань безпеки фізкультурно-спортивних заходів.

Результати дослідження та їх обговорення. Основною метою фізкультурно-спортивних заходів є створення сприятливих умов рекреації населення України та забезпечення права громадян на заняття фізичною культурою і спортом, задоволення їх потреб в оздоровчих послугах за місцем проживання та у місцях масового відпочинку, популяризації здорового способу життя. Стимулюючи зростання спортивно-технічних досягнень, сприяючи кращій фізичній підготовці і морально-патріотичному вихованню молоді, масові фізкультурно-спортивні заходи вирішують як соціальні та й економічні завдання. З точки зору системного підходу фізкультурно-спортивні заходи виконують спортивно-видовищну, морально-регулятивну, гедоністичну і рекреативну функції.

Основним принципом проведення фізкультурно-спортивного заходу є безпека учасників, глядачів та суддів.

Суб'єктами організації безпеки при проведенні фізкультурно-спортивних заходів є їх організатори, адміністрації об'єктів, а також центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту, за сприяння інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування (рис. 1).

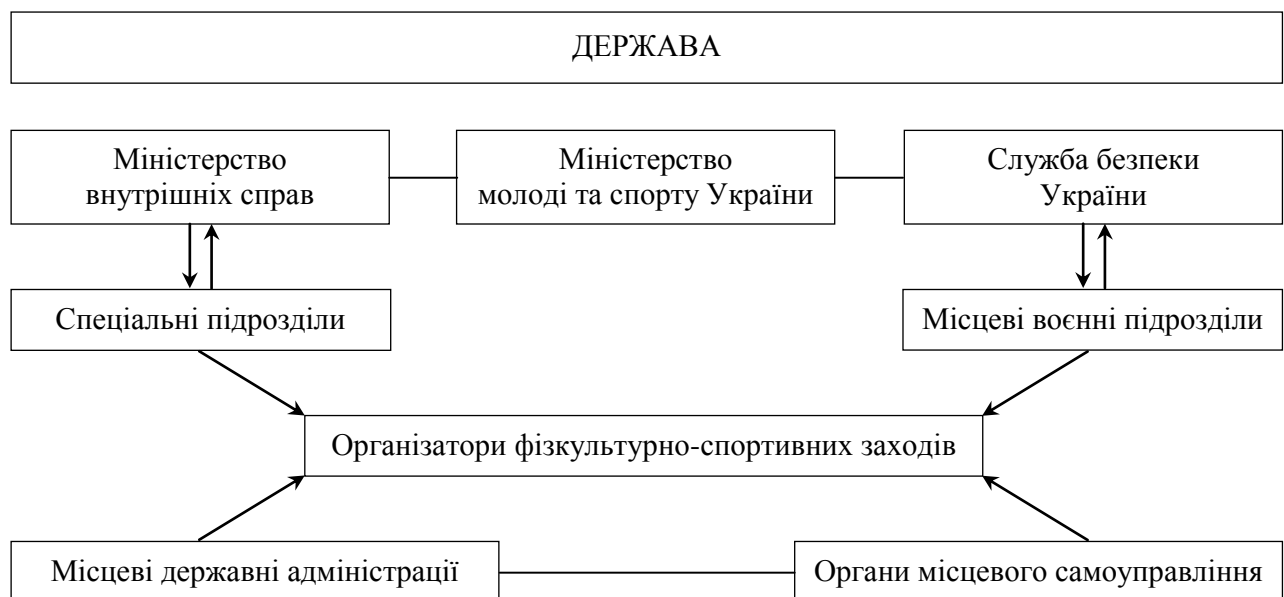

Рис. 1. Організаційна структура менеджменту безпеки фізкультурно-спортивного заходу

Держава – це інститут забезпечення внутрішньої і зовнішньої безпеки фізкультурно-спортивного заходу. Організаційна структура передбачає взаємодію таких елементів системи: Міністерство внутрішніх справ, яке забезпечує охорону прав и свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг; Міністерство молоді та спорту України забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури та спорту, національно-патріотичного виховання; Служба безпеки України – захист державного суверенітету, Конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного й оборонного потенціалу України, законних інтересів держави, забезпечення

IV. Науковий напрям

охорони державної таємниці. До завдання служби безпеки України також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти світу і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності.

В умовах привернення уваги до економіки спорту, становлення спортивної галузі як економічної категорії, саме на рівні спортивного менеджменту (місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоуправління, організатори фізкультурно-спортивних заходів) вирішуються основні завдання формування інфраструктури, що відповідає загальноприйнятим світовим і європейським стандартам.

Всю роботу організації, яка проводить захід, з його підготовки і проведення можна уявити у вигляді комплексу логічно послідовних дій, зазначених на рис. 2.

Рис. 2. Технологія організації та проведення фізкультурно-спортивного заходу

Фізкультурно-спортивний захід є соціально-позитивним ефектом для кожної людини. За допомогою проведення фізкультурно-спортивних заходів суспільство систематично долучається до фізичної культури і спорту, люди приходять в спортивні зали після відвідування або перегляду заходу, займаючись, надалі, підвищують свій рівень здоров'я, приводять своїх дітей у спортивні секції і результатом цього стає здорова нація, фізично і психологічно сильні люди. Здорова людина – продуктивний людський ресурс, активний кандидат для трудової діяльності.

Стимулюючи зростання спортивно-технічних досягнень, сприяючи кращій фізичній підготовці та морально-патріотичному вихованню молоді, фізкультурно-спортивні заходи вирішують соціально-економічні завдання:

1. Пропаганда фізичної культури і спорту. Вона забезпечується наочністю, яка відповідає оформленням місць проведення, своєчасної грамотної інформації про хід, сутність та підсумки заходу.

IV. Науковий напрям

---

2. Реклама форм і видів масових фізкультурно-спортивних заходів, залежно від характеру та спрямованості, їх популяризації серед населення.

3. Розширення управлінської та маркетингової діяльності у сфері фізичної культури і спорту (використання інноваційних управлінських технологій і передових практик).

4. Виявлення перспективної молоді для занять різними видами спорту.

5. Встановлення спортивних рекордів (установи, підприємства, організації, регіону, країни).

6. Національно-патріотичне виховання, засноване на традиційних засадах фізичного виховання українського народу.

7. Розширення сфери спілкування, інтелектуального збагачення, об'єднання інтересів, усвідомлення суспільної цілісності та особистої значущості. Цьому допомагає спільна підготовка до змагань, участь у складі команд, присутність глядачів та вболівальників.

8. Залучення населення до суспільно-корисної діяльності в сфері фізичної культури і спорту.

9. Виявлення найсильніших учасників і команд, комплектування збірних команд.

10. Підведення підсумків, оцінка і контроль роботи фізкультурно-спортивних організацій за якістю фізкультурно-оздоровчої роботи.

11. Обмін досвідом роботи, демонстрація досягнень кращих колективів.

12. Вплив на економічний прогрес окремої людини, економіки підприємства, організації, регіону, країни.

13. Інфраструктурна і ресурсна можливість держави проводити спортивні змагання вищого рангу (Чемпіонати світу, Європи, Олімпійські ігри, Всесвітні ігри) підвищує імідж держави на міжнародній арені.

У зв'язку з цим, організатори заходів спільно з територіальними органами з охорони громадського порядку та безпеки зобов'язані посилювати заходи з охорони громадського порядку при проведенні масових фізкультурно-спортивних заходів, що позначається на показниках розвитку ринку туризму. При проведенні великомасштабного фізкультурно-спортивного заходу, наприклад Олімпійських ігор, захід визначається як суспільно-політичне, спортивне, культурне явище, що привертає більшу кількість учасників, гостей та місцевого населення.

Передумовами до погіршення безпеки фізкультурно-спортивних заходів є:

- прагнення населення висловлювати свою думку у формах безпосередньої демократії (демонстрації, мітинги), соціально-провал економічних «реформ», який часом змушує населення йти на крайні заходи вираження свого невдоволення шляхом цілеспрямованих масових протестних дій;

- значне збільшення ризиків пов'язане із загрозою індивідуальної та колективної безпеки з боку міжнародного тероризму і національного екстремізму;

- зростання обсягу виробництва і споживання алкоголю, його загальнодоступність;

- подальша маргіналізація населення, перетворення його в «натовп»;

- вплив низької журналістської культури в ЗМІ, що розпалює негативні суспільні настрої.

Наслідком неправомірної поведінки уболівальників можуть стати штрафи і санкції проти спортивних клубів. Важливо не забувати значущості покарань для суспільства і клубу в цілому. При дискваліфікації клубу або його штрафування збитки несуть люди, які надалі через санкції не зможуть потрапити на гру клубу, за який вони вболівають; клуб, який заплатить штраф за своїх «фанатів», які поводитися неправомірно всіляко порушуючи порядок, встановлений Законом і Конституцією України, так само зазнає збитків, але вже фінан-

IV. Науковий напрям

сові, що точно не позначиться позитивно ні на його іміджі, ні на емоційному кліматі самих спортсменів.

Крім того, нестабільне політичне, а як наслідок і економічне становище в державі впливає на можливість проведення великомасштабних, міжнародних фізкультурно-спортивних заходів.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що фізкультурно-спортивні заходи ґрунтуються на таких принципах забезпечення безпеки:

1. Принцип соціальної відповідальності менеджменту заходу.
2. Принцип законності.
3. Принцип поваги прав і свобод людини і громадянина.
4. Принцип взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організаторів заходів, власників та адміністрації спортивних споруд, а також об'єднань громадян при їх проведенні.
5. Принцип відповідальності організаторів за забезпечення правопорядку і безпеки.

Виконання перерахованого комплексу організаційно-управлінських заходів щодо забезпечення безпеки в період підготовки і проведення фізкультурно-спортивного заходу, значною мірою сприятиме якісному управлінню самого ходу заходу, що забезпечить імідж заходу, виду спорту, країни.

Сьогодні стає очевидним, що протиправні дії під час проведення фізкультурно-спортивних заходів є однією з найбільш небезпечних для людства і окремих держав форм злочинної (найчастіше – організованою) діяльності, порушення прав і свобод людини. При організації великомасштабних спортивних заходів світового рівня необхідно аналізувати світовий досвід при проведенні універсіад, чемпіонатів світу з футболу, олімпіад, чемпіонатів світу та Європи, а також використовувати комплексний підхід з охорони громадського порядку шляхом розробки різних програм і концепцій.

Висновки.

1. Економіка на сучасному етапі розвитку суспільства характеризується як економіка споживача, оскільки споживач має істотний вплив на ринок, внаслідок чого, вся ринкова система змінює свою структуру. У розвинених країнах світу близько 60-80% доходу створює сектор послуг. Сфера фізичної культури і спорту є невід'ємною частиною життя мільйонів громадян. Особливе місце в цій системі займають масові фізкультурно-спортивні заходи. На сьогоднішній день фізкультурно-спортивні заходи позиціонуються як одна з популярних форм проведення дозвілля. Спорт, в свою чергу, є предметом різних аспектів в компетенції України, таких як конкуренція, внутрішній ринок, зайнятість і соціальні питання, юстиція, регіональна політика, охорона здоров'я і захист прав споживачів, освіта та молодь, навколишнє середовище та зовнішні зв'язки. Ця теза відображає реалізацію концепції європейської стратегії економічного розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, стійкого і всеосяжного зростання» (напрямок освіта, дослідження та інновації).

2. Концепція соціально-економічного розвитку України до 2020 року передбачає поширення політики розвитку спорту, курортно-рекреаційної та фізкультурно-профілактичної сфер з метою задоволення потреб населення у повноцінному відпочинку, оздоровленні, відновленні фізичних і духовних сил людини, зменшення соціально-економічної нерівності в щодо доступу до ресурсів (відвідування фізкультурно-спортивних організацій участь в масових фізкультурно-спортивних заходах в якості глядача, вболівальника, спортсмена).

Перспективи подальших досліджень з даного напрямку полягають в розробці організаційно-економічного механізму менеджменту фізкультурно-спортивних заходів.

IV. Науковий напрям

Список використаних літературних джерел

1. Закон України «Про забезпечення безпеки під час проведення масових спортивних заходів в Україні» (за станом 17 червня 2014) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011. – К. – С. 3, С. 23.
2. Закон України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» (за станом 3 липня 2011 р.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 9. – Стаття 1. – С. 64.
3. Законодавча база фізичної культури та спорту в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.noc-ukr.org/ua/officialdocuments/nok_law.html.
4. Мартишко А. Ю. Адміністративно-правове регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів : [аналіз нормативно-правових актів, які регулюють охорону громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів] / А. Ю. Мартишко // Митна справа. – 2010. – № 1, ч. 2. – С. 233–238.
5. Мудрик В. И. Организационно-управленческие основы физической культуры и спорта : учеб. и справоч. матер. / В. И. Мудрик, Ю. П. Мичуда, С. А. Заветный. – Харьков : Вид. ХНАДУ, 2008. – 407 с.
6. Постанова «Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів» (за станом 18 грудня 1998 р.) / Кабінет Міністрів України. – К., № 2025, 1998. – 325 с.
7. Путятіна Г. Организационно-управленческие аспекты безопасности при проведении физкультурно-спортивных мероприятий / Г. Путятіна, І. Воронюк // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. виховання і спорту. Вип. 20 : у 4 т. – Л. : ЛДУФК, 2016. – Кн. 2, т. 4. – С. 139–147.
8. Путятіна Г. М. Інституціоналізація як фактор забезпечення стратегічного розвитку сфери фізичної культури і спорту / Г. М. Путятіна // Фізична культура, спорт та здоров'я : матер. XV Міжнарод. наук.-практ. конф. Харків, 10–11 грудня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Харків : ХДАФК, 2015. – С. 319–321. – Режим доступу: http://hdafk.kharkov.ua/docs/konferences/konf_10_12_2015.pdf.